

ДО ПИТАННЯ ПРО ОСВІТЯНСЬКИЙ ДИСКУРС

TO THE QUESTION OF TEACHERS' (SCIENTIFIC) DISCOURSE

Труба Г.М.,

*orcid.org/0000-0001-994-0476**кандидат філологічних наук, доцент,**доцент кафедри прикладної лінгвістики**Одеського національного університету імені І.І. Мечникова*

Актуальність теми, а саме розмежування наукового (освітнього) і освітнянського дискурсу, полягає в популяризації освітніх програм і освіти, що спричинило випрацювання нових освітнянських традицій. Мета статті – окреслити межі нового дискурсу, освітнянського. Об'єкт дослідження – різні рівні функціонування української мови, а предмет – чітке окреслення теоретичних і практичних засад синтезу класичних підходів в освітнянському дискурсі із сучасними розробками в галузі нейролінгвістики, сугестології, нейролінгвістичного програмування і сучасних технічних засобів (телефон, комп'ютер) і мережі Інтернет у процесі навчання. На відміну від наукового дискурсу, в межах лінгвоперсональної спрямованості нашого дослідження визначаємо як особливий тип інституційного спілкування соціокультурний та когнітивно-комунікативний феномен, у центрі якого перебуває дискурсивна діяльність представників наукової громадськості, що забезпечує втілення їхніх інтенцій і досягнення перлокутивного ефекту з метою передачі фахових знань та інтелектуального й емоційного впливу на адресанта/адресантів. Виокремлено такі ознаки освітнянського дискурсу в зіставленні з науковим, як статусно некваліфіковані учасники (в науковому дискурсі – статусно кваліфіковані учасники), нелокалізований хронотоп (у науковому дискурсі – чітко локалізований хронотоп), визначена в межах певного соціального інституту мета (спільне з науковим дискурсом), ритуально зафіксовані цінності (ці цінності відчутно різняться від наукового дискурсу), інтенційно закріплені стратегії (ці стратегії питомо різняться від класичного наукового дискурсу і продиктовані форматом нових платформ освіти), необмежена номенклатура жанрів (під впливом сучасних освітніх платформ формуються нові жанри чи формуються старі), зумовлений арсенал прецедентних феноменів (цей арсенал відчутно різниться від класичних).

Ключові слова: дискурс, освітній дискурс, освітнянський дискурс.

The relevance of the topic, namely the distinction between teachers' (educational) and educational discourse, is the popularization of educational programs and education, which led to the development of new educational traditions. The purpose of the article is to outline the boundaries of a new discourse, educational. The object of research – different levels of functioning of the Ukrainian language, and the subject – a clear outline of theoretical and practical principles of synthesis of classical approaches in educational discourse with modern developments in neurolinguistics, suggestology, neurolinguistic programming and modern hardware (phone, computer) and network "Internet" in the learning process. In contrast to the scientific discourse within the linguo-personal orientation of our study is defined as a special type of institutional communication, socio-cultural and cognitive-communicative phenomenon, which focuses on the discursive activities of the scientific community, ensuring the implementation of their intentions for intellectual and emotional influence on the addressee / addressees. There are such features of teachers' (educational) discourse in comparison with scientific as status unqualified participants (in scientific discourse – status qualified participants), non-localized chronotope (in scientific discourse – clearly localized chronotope), defined within a certain social institution goal (joint with scientific) ritually fixed values (these values differ significantly from scientific discourse), intentionally fixed strategies (these strategies differ from classical scientific discourse and dictated by the format of new educational platforms), unlimited range of genres (under the influence of modern educational platforms new genres or forms are formed). due to the arsenal of precedent phenomena (this arsenal is significantly different from the classical ones).

Key words: discourse, educational discourse, teachers' discourse.

Постановка проблеми. Філософські засади інноваційних освітніх процесів розкрито в дослідженнях таких учених, як В. Богданов, С. Винославська, С. Гессен, В. Загвязинський, Л. Карамушка, А. Пригожина, Е. Роджерс, В. Розіна, Б. Саймон, П. Саух та інших. Для з'ясування певних закономірностей протікання інноваційного процесу важливими виявилися результати досліджень Дж. Бассета, П. Друкера, О. Лоренсова, І. Підласого, О. Хомеріки, А. Хуторського, Н. Юсуфбекової та інших науковців, у роботах яких представлено структурний склад моделі функціонування й розвитку іннова-

ційних освітніх процесів з урахуванням їх результативності та життєздатності. Усі їхні розробки сильно вплинули на розуміння наукового дискурсу. У сучасному світі під впливом загальної технологізації і зміни формату викладання змінився науковий дискурс і з'явилася необхідність виокремити освітнянський дискурс.

Загалом освіта в Україні перебуває в умовах гуманізації, гуманітаризації та стрімкого розвитку полікультурного суспільства, що сприяло переосмисленню культурно-ціннісних орієнтирів, що своєю чергою значно актуалізує потребу в підготовці фахівців, здатних до кроскультурної

комунікації та педагогічного спілкування засобами іноземної мови в інноваційно-технологічному просторі, здійснення ефективної професійно-педагогічної діяльності.

У цьому контексті магістральні напрями реформування вищої освіти окреслені в таких нормативно-правових документах, як Закон України «Про інноваційну діяльність» (2002 р.), Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» (2003 р.), нормативно-правові акти ЮНЕСКО, Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти, ратифіковані на території України, Закон України «Про засади державної мовної політики» (2012 р.) Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.), Закон України «Про освіту» (2017 р.), Програмний документ «Біла книга національної освіти України» (2009 р.), Концепція мовної освіти (2011 р.), Національна рамка кваліфікації (2011 р.), Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» (2016 р.), Закон України «Про мову» (2019 р.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Коріння вивчення наукового дискурсу як складника загальної культури сягає класичних трактатів Демокрита, Аристотеля, Р. Декарта, І. Ньютона, І. Канта та ін. Нині серед учених, які розробляють цю проблему, варто назвати таких авторів, як О. Галицька, М. Глушко, Г. Дедюра, К. Жук, Н. Зелінська, О. Ільченко, І. Лівіцька, В. Карасик, І. Колегаєва, І. Колесникова, С. Мойсеєнко, Т. Монахова, О. Морозова, А. Нікітіна, Н. Разінкіна, А. Романченко, О. Петровська, І. Скрипак, С. Соколовська, С. Шепітько, І. Фролова.

Феномен дискурсу як комунікативного явища почали досліджувати лише із середини ХХ століття. Першим, хто обґрунтував вживання поняття «дискурсу», був американський мовознавець З. Харріс [21]. А поняття дискурсу увійшло в гуманітарні науки і досліджується зараз з урахуванням різних підходів у різних галузевих тлумаченнях. Через полідисциплінарність самого явища «дискурсу» існує багато поглядів на природу і специфіку трактування. Поліфонія тлумачень сутності дискурсу підтверджує актуальність і складність розгляданого явища. У зв'язку з цим до проблемного кола вказаного феномена уналежнюють питання його функцій, структури, кореляції з текстом [17].

Детальний аналіз наявних підходів до поняття *дискурс* подано в роботах Бацевича, Бисималиєва, Макарова, Морозової, Карасика, Кравченка, Сахарової, Чернявскої, Сушко-Безденежних, Браун. Питання, пов'язані з науковим і освітан-

ським дискурсом, стали предметом вивчення дослідників, які працюють у різних галузях гуманітарного знання – філософії (Е. Паніткова), психології (Л. Засекіна, О. Лавриненко, О. Леонтєв, Г. Мерфі, Т. Слотіна, О. Уланович), соціології (Є. Боринштейн) тощо. У межах лінгвістичної парадигми цією проблематикою опікуються вітчизняні та зарубіжні дослідники (Л. Азарова, І. Голубовська, Ю. Горицька, С. Заостровська та О. Заостровський, С. Єрмоєнко, М. Іваницька, І. Малиновська, С. Потапенко, А. Ашева, Ф. Бацевича, Е. Берн, Г. Богін, С. Воркачов, Т. ван Дейк, А. Загнітко, О. Залогіна, К. Іванцова, О. Кабановська, В. Карасик, В. Красних, Ю. Караулов, Н. Кравченко, Л. Клобукова, Т. Кочеткова, В. Кашкін, М. Япон, О. Михалевич, М. Мозер, Л. Макарова, О. Морозової, В. Нерознак, Ю. Прохоров, Г. Почепцов, К. Серажим, А. Сахарова, М. Сушко-Безденежних, В. Чернявскої М. Цуциєва, Дж. Ягер та ін.).

Виклад основного матеріалу. Термін «дискурс» згадується ще у філософії античних класиків, наприклад, у діалогах Платона, який розмежовує поняття загального, цілісного, нечасткового, неіндивідуального, єдиного і дискурсивного розуму, який у своєму русі охоплює і співвідносять окремі смисли [19].

У ХХ столітті дискурс почали розуміти по-новому у французькій філософії постмодернізму і постструктуралізму. Згідно із цим поглядом, дискурс характеризується особливим духовним настроєм і ідеологічними орієнтаціями, як він виражений у тексті, що володіє пов'язаністю і цілісністю і занурений у соціально-культурні, соціально-психологічні та інші контексти.

Трактування нового бачення дискурсу у філософії ХХ століття виражається в тому, що під ним розуміється розвивається в монолозі мовна конструкція (мова чи текст). Але водночас під дискурсом розуміється послідовність здійснюваних у комунікативних актів (діалог, розмова, письмові тексти, які містять взаємні посилання і присвячені загальній тематиці тощо) [4, с. 137].

Уже до кінця 1980-х років під дискурсом починають розуміти складне комунікативне явище, складну систему ієрархії знань, що уналежнює, крім тексту, екстралінгвістичні фактори (знання про світ, думки, установки, цілі адресата та ін.) як ідеологічні установки, облік яких необхідний для розуміння тексту [6]. З цим пов'язана традиція, що йде від М. Фуко, яка вимагає включення в контекст розгляду дискурсу владних відносин і інших ідеологічних форм, під дією яких дискурс набуває соціально актуального значення. У цьому

сенсі і нині дискурси мають важливі соціальні наслідки для окремих країн і народів, локальних і корпоративних соціальних груп [18].

Отже, слово набуває значення мови, яка присвоюється суб'єктом, із метою впливати на слухача, іншими словами, дискурс для нього – це характеристика мовлення, яке мовець привласнює, на відміну від оповіді, що розгортається без експліцитного втручання суб'єкта висловлювання [22; 12].

Зі свого боку, лінгвістика тексту не тільки усвідомила цілісність тексту, а й почала досліджувати надфразові стійкі єдності, або дискурси, сприймаючи їх як механізм породження висловлювань і продукування текстів. У центрі уваги лінгвістів сконцентрувався на проблемах дискурсу як складного комунікативного явища, що охоплює низку позалінгвістичних факторів (установки, цілі адресатів, їхні думки, самооцінки й оцінки іншого) [2].

У 1969 р. М. Пеше розробляє теорію дискурсу на основі вчення про ідеологію і ідеологічні формації Л. Альтюссера. М. Фуко у своїй роботі «Археології знання» розробив вчення про дискурсивну формацію як умови функціонування специфічних дискурсивних практик зі своїми правилами, концептами та стратегіями. Усе гуманітарне знання мислиться ним як археологічний аналіз дискурсивних практик, що вкорінені не в суб'єкті пізнання або діяльності, а в анонімній волі до знання, систематично формує об'єкти, про які ці дискурси говорять [20].

Найпоширенішим є трактування дискурсу як зануреного в життя тексту, як власне тексту з усіма екстралінгвістичними чинниками, як мову в житті, як поєднання тексту із ситуативним контекстом, системою комунікативно-прагматичних та мисленневих авторських намірів, здійснюваних разом з адресатом [1; 13; 17]. На думку Я. Яремко, перехід тексту в дискурс відбувається лише тоді, коли він у конкретній комунікативній ситуації осмислюється адресатом, наповнюється особистісним смислом інтерпретанта [17].

За І. Скрипаком, дискурс розуміють як загальнокультурне явище, формації, які репрезентують різні аспекти життєдіяльності людини [16, с. 45].

В авторитетних виданнях з'являються твердження, що мова наукової прози кардинально протиставлена мові художньої літератури, тому всілякі «словесні прикраси», почуття і переживання автора недоречні в науковому творі. Відсутність експресії в науковому тексті сприймається як благо чи ідеал, «внаслідок чого домінуючою формою оцінки результатів дослідження є констатація фактів» [13].

За С.В. Барановою, науковий (академічний) дискурс – це вербалізований у тексті тип дискурсивної діяльності за сферою комунікації, мовленнєва взаємодія представників відповідної соціальної групи/інституту з метою реалізації статусно-рольових можливостей у заданих цим соціальним інститутом межах, складник власне професійної зони професійного дискурсу [15].

Опис конкретного типу дискурсу традиційно здійснюють у термінах: хронотип, мета, цінності, стратегії, матеріал, різновиди та жанри, прецедентні тексти, дискурсивні формули, учасники. Хронотопом наукового дискурсу є типове для діалогу наукове середовище, для писемного наукового дискурсу прототиповим місцем є бібліотека. Метою наукового спілкування є процес придбання нового знання, що представлений у вербальній формі та зумовлений комунікативними канонами наукового спілкування [15].

Цінності наукового дискурсу розкриваються в його ключових концептах (істина, знання, дослідження) та є зведеними до признання пізнаваності світу, необхідності множити знання та доводити їхню об'єктивність, неупередженості в пошуках істини. Стратегії наукового дискурсу зумовлені його завданнями: 1) визначити проблемну ситуацію та виокремити предмет дослідження; 2) вивчити історію питання; 3) сформулювати гіпотезу та мету дослідження. Тематика наукового дискурсу обіймає широке коло проблем, що поділені на проблеми гуманітарних та природничих наук [15].

Науковий дискурс має ознаки креативні та професійної цінності, йому притаманні інші ознаки професійного дискурсу, як-от: професійна спрямованість, антропоцентризм, мультидисциплінарність, непропорційність розвитку окремих його частин, діалогічність, селективність, замкненість, нециклічність, дидактизм, динамізм, мовна нормативність, стилістична розшарованість [15].

Учасниками наукового дискурсу є представники наукової громадськості, при цьому характерною рисою цього дискурсу є принципова рівність учасників наукового спілкування в тому сенсі, що ніхто з дослідників не має монополії на істину, а нескінченність пізнання змушує кожного вченого критично ставитися як до чужих, так і до своїх вишукувань.

Завданням наукового дискурсу є доведення певних положень, гіпотез, аргументування, точний і систематичний виклад наукових проблем із метою описати, визначити й пояснити явища природи і суспільного життя, передати суму знань, ґрунтовно викласти результати досліджень [15].

Основою наукового стилю є логічна послідовність викладу, орієнтація не на емоційно-чуттєве, а на логічне сприйняття, прагнення до максимальної об'єктивності. Тому побутує думка, що образні засоби можуть завадити ясності викладу, точному висвітленню наукових питань. У зв'язку з цим у дослідженнях, присвячених проблемам наукового викладу, завжди існувало два погляди: традиційний, який трактує науковий стиль як безсторонній, безособовий, позбавлений емоційного навантаження і експресивних форм, та новаторський, прихильники якого вважають, що треба кардинально змінювати ставлення до наукового викладу, який обов'язково повинен мати ознаки експресії, котра активізує увагу читача, зосереджує на суттєвих моментах змісту, полегшує засвоєння наукової думки [13].

Основними властивостями наукового дискурсу є інтертекстуальність, діалогічність, прагматичність та жанрова варіативність. Як різновид власне інституційного дискурсу науковий дискурс характеризується креативністю, об'єктивністю, логічністю переданої інформації та професійною цінністю. Йому притаманні професійна спрямованість, зв'язок з адресатом, антропоцентризм, мультидисциплінарність тощо [12].

Серед завдань наукового дискурсу зазначають аналіз наукових проблем із метою аналізу та пояснення, передачу знань, результатів дослідження, поширення наукової та технічної інформації, дослідження наукової проблеми тощо [12].

На думку Арутюнової, науковий дискурс як різновид професійного дискурсу – це мовленева взаємодія між ученими. Цінності наукового дискурсу виражені в концептах «Знання», «Істина», «Дослідження». **Науковий дискурс – це науковий текст як результат соціальної дії, фокус дії мовних і мовленнєвих, соціокультурних і прагматичних, когнітивних і психологічних чинників [1], це науковий текст, осмислений з урахуванням низки його комунікативних параметрів: задуму, концепції, цілі спілкування, фонду знань комунікантів, суб'єкта мовлення, адресата та інших екстралінгвістичних факторів (соціокультурних, прагматичних, історичних, когнітивних, психологічних) [13].**

Отже, науковий дискурс має відповідати трьом основним вимогам: його проблематикою має бути вивчення довідки, статус його учасників має бути однаковим, а способом його реалізації має бути творчий діалог у широкому розумінні цього поняття. Саме ці ознаки уможливають виділення наукового дискурсу з-поміж інших типів дискурсів [14].

Зважаючи на суть **наукового дискурсу**, в межах лінгвоперсонологічної скерованості нашого дослідження визначаємо його як *особливий тип інституційного спілкування, соціокультурний та когнітивно-комунікативний феномен, у центрі якого перебуває дискурсивна діяльність представників наукової громадськості, що забезпечує втілення їхніх інтенцій і досягнення перлокутивного ефекту з метою передачі фахових знань та для інтелектуального й емоційного впливу на адресанта/адресантів.*

Професор І. Колегаєва стверджує, що метою кожного наукового дослідження є встановлення істини, яка існує об'єктивно, поза конкретною творчою свідомістю, з огляду на що таке дослідження вже на початковому етапі набуває позаособистісного, об'єктивного характеру [11, с. 32].

Метою наукового дискурсу є здобування й передача нових фахових знань про об'єкт та предмет дослідження, його властивості, висвітлення певної наукової проблеми, ознайомлення з результатами дослідницької діяльності, висловлення позиції щодо певної наукової проблеми.

Але сучасний світ і нові реалії диктують свої певні вимоги до освітнього процесу. Цифровізація освіти та розвиток нових способів навчання, серед яких можна зазначити LMS-курси, телефонні додатки, які відчутно змінили традиційний формат наукового дискурсу. З'явилися нові формати навчання: нині можна записати лекційний/урочний матеріал, скористатися автоматичні тести, задля реклами викладачі почали викладати свої робочі матеріали і форматувати їх таким чином, щоб привернути увагу, керуючись при цьому не тільки критеріями науковості й педагогічності, але й маркетинговими та рекламними чинниками. Отже, варто говорити вести мову про набуття освітянським дискурсом відмінних питомих умов від наукового дискурсу ознак.

Отже, провівши аналіз сучасного наукового і освітянського дискурсу на матеріалі наукових статей у класичних наукових журналах, а також LMS-курсів, телефонних додатків (Busuu, Doulingvo, Memrise, Drops, LinGo і подібні), авторських блогів у соціальних мережах “Facebook”, “Instagram”, “TikTok” та “Youtube” (@shymanovski, @olexandavramenko, @unext_uamaslly.a, @zno_natali, @bo_zno, @ukrainelowe, @mova_zno) в Україні, його можна умовно поділити на 3 категорії.

1 категорія – класичний освітянський дискурс, який реалізується в класичних наукових інституціях (університети, інститути) та усталених наукових жанрах (монографії, дисертації, наукові статті тощо)

2 категорія з'явилася під впливом європейської і американської наукової традиції. Для цієї категорії дискурсу характерне більш яскраве «Я» науковця, відсутність осяжного відсилання до попередників, вища емоційна забарвленість.

3 категорія – Інтернет науковий дискурс, який став цілковитим продуктом виходу науковців у соціальні мережі. Для цієї категорії дискурсу характерна висока емоційність викладу, надмірна стислість формату (до 1 хвилини), час від часу повна ненауковість (під впливом медійного дискурсу і для привернення уваги інших користувачів).

Для подальшого (освітній – освітянський дискурс) термінологічного розмежування доцільно зважити на тлумачення цих слів у тлумачному академічному словнику: *науковий* – той, що стосується науки, *освітній* – той, що стосується освіти, *освітянський* – той, що стосується освітян. Отже, під освітянським дискурсом варто розуміти лише дискурс, що стосується освітян. Його метою є передача інформації, знань, необхідних для здобуття освіти; учасниками цього дискурсу є лектор, викладач, студент, типовими жанрами – лекція, дискусія, колоквиум, консультація, порада, презентація, семінарське, лабораторне та практичне заняття та нові відео в мережах, лекції і курси. У найзагальнішому вигляді мету освітянського дискурсу формулюють як розв'язання наукових проблем, що мають теоретичний чи прикладний характер.

Якщо порівняти освітянський дискурс із науковим, то можна зазначити такі його знаки: статусно некваліфіковані учасники (в науковому дискурсі – статусно кваліфіковані учасники), нелокалізований хронотоп (у науковому дискурсі – чітко локалізований хронотоп), визначена в межах певного соціального інституту мета (спільне з науковим дискурсом), ритуально зафіксовані цінності (ці цінності відмінні від тих, що характеризують науковий дискурс), інтенційно закріплені стратегії (із класичним науковим дискурсом не збігаються і продиктовані форматом нових платформ освіти), необмежена номенклатура жанрів (під впливом сучасних освітніх платформ формуються нові жанри чи формуються старі), зумовлений арсенал прецедентних феноменів (цей арсенал не такий, як у класичному дискурсі).

Запропоновано брати за основу для класифікації дискурсів різні критерії [2; 5; 6; 21]: призначення, канал передавання інформації, спосіб спілкування, кількість учасників спілкування, верифікованість/неверифікованість, орієнтованість на адресата, сферу функціонування, типи семіотичних знаків та ін.

Складність такого поділу для дослідження наукового і освітянського дискурсів полягає в тому, що не завжди їх можна відмежувати один від одного, бо під час комунікації можлива їхня взаємодія, що дало змогу В. Кашкіну додати до традиційно виокремлених типів (усного та писемного) гібридний [21, с. 20], а Т. Юсупова зазначає, що у зв'язку з активізацією електронного способу передачі інформації доцільно додати новий тип – електронний, котрий відрізняється певною специфікою (швидкоминушість, неформальність спілкування, популярність графічних засобів) [21, с. 13]. Сказане вможливує виокремлення за каналом комунікації також контактного і дистантного, реального та віртуального дискурсів [6, с. 295], що акцентує на таких критеріях, як відстань і присутність мовця під час спілкування.

Доцільно згадати іншу типологізацію дискурсу, яка спирається на критерій *способу спілкування* (монолог, діалог або полілог) [7], що цілком виправдане з позиції кількості комунікантів та форми спілкування.

За ознакою «*факт – фікція*» вирізняють перформативний та неперформативний типи дискурсу. Спілкування є перформативним за умови, якщо інформацію можна перевірити (адміністративний, військовий, судовий дискурси), а неперформативним дискурсом є той, зміст якого неможливо верифікувати [17].

За критерієм *адресності* дискурси бувають безадресатні й адресатні, перші з яких скеровані на узагальненого адресата (художній, публіцистичний, науковий тощо), другі – на конкретного адресата [17].

Висновки. Отже, зважаючи на усі ці диференційні ознаки, можна виокремити освітянський дискурс і порівняти його з науковим. Підбиваючи висновки, можна зазначити, що освітянський дискурс – це дискурс, який стосується безпосередньо освітян і має такі ознаки: **диференційна ознака «призначення»** (передача інформації, знань, необхідних для здобуття освіти; учасниками цього дискурсу є насамперед викладач і студент (слухач)); **диференційна ознака «канал передавання інформації»** (онлайн/офлайн); **диференційна ознака «спосіб спілкування»** (переважно монолог і відтерміновані відповіді в коментарях); **диференційна ознака «кількість учасників спілкування»** (необмежена); **диференційна ознака «верифікованість/неверифікованість»** (у контексті соціальних мереж є неверифікованим); **диференційна ознака «орієнтованість на адресата»** (повна орієнтованість на слухача); **диференційна ознака «сфера функціонування»** (лекція, дискусія,

колоквіум, консультація, порада, презентація, семінарське, лабораторне і практичне заняття та відповідні презентації цих жанрів у соцмережах, де, зберігаючи загальну стратегічну мету, вони мають, проте, специфічне представлення); **диференційна ознака «статусна кваліфікованість учасників»** (статусно некваліфіковані учасники); **диференційна ознака «хронотоп локалізації»** (нелокалізований хронотоп); **диференційна ознака «мета в межах певного соціального інституту»** (в найзагальнішому вигляді мету освітянського дискурсу

формулюють як розв'язання наукових проблем, що мають теоретичний чи прикладний характер); **диференційна ознака «ритуально зафіксовані цінності»** (ритуально зафіксовані цінності, які часто зумовлені комерціалізацією); **диференційна ознака «інтенційно закріплені стратегії»** (стратегії, що питома різняться від класичного наукового дискурсу і продиктовані форматом нових платформ освіти); **диференційна ознака «зумовлений арсенал прецедентних феноменів»** (цей арсенал відчутно різниться від класичних).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Арутюнова Н.Д. Дискурс. Лингвистический энциклопедический словарь. Москва : Сов. энциклопедия, 1990. С. 136–137.
2. Дейк ван Т.А. Язык. Познание. Коммуникация. Москва : Эдиториал УРСП, 2015. 320 с.
3. Івасенко Л.О. Науковий виклад у дослідженнях вітчизняних учених. Культура видання: теоретичні аспекти та практичне втілення. 2007. С. 137–141. URL: <http://pvs.uad.lviv.ua/static/media/2-46/22.pdf> (дата звернення: 25.10.2021).
4. Карасик В.И. О категориях дискурса. Языковая личность: социолингвистический и эмотивный аспекты. Волгоград : Перемена, 1998. С. 185–196.
5. Карасик В.И. О типах дискурса. Языковая личность: институциональный и персональный дискурс. Волгоград : Перемена, 2000. С. 5–20.
6. Карасик В.И. Языковая личность : аспекты изучения. // *Международ. науч. конф. «Язык и культура»*. Москва, 2003. С. 362–363.
7. Кашкин В.Б. Дискурс. Воронеж : Изд-во ВГУ, 2004. 76 с.
8. Кицак Г. Характерні риси наукового дискурсу. *Лінгвістичні студії*. 2011. Вип. 23. С. 148–152.
9. Кротков Е. Научный дискурс. *Современный дискурс-анализ*. 2010. Вып. 2. Т. 1. С. 4–18.
10. Кротков Е. Философско-методологический анализ научного дискурса. *Современный дискурс-анализ*. 2015. Вып. 13. С. 4–16.
11. Колегаева И. М. Текст как единица научной и художественной коммуникации : монография. Одесса : Редакционно-издательский отдел областного управления по печати, 1991. 121 с.
12. Куранова С.І. Дискурс-аналіз як інтегративний комунікативно орієнтований метод у лінгвістиці. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2011. Вип. 9. С. 253–263.
13. Маслова Т.Б. Типологія наукового дискурсу в сучасній мовознавчій парадигм. *Англістика та американістика*. 2012. Вип. 10. С. 39–43.
14. Науковий дискурс. URL: <http://library.gnpu.edu.ua/books/Scientific%20language/Content.htm> (дата звернення: 25.10.2021).
15. Петровська О.С., Баранова С.В. Науковий дискурс та його компоненти. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/26210/1/Petrovs%27ka%20.pdf;jsessionid=9DD054148EA8B251D918B2DC4BE2B7FC> (дата звернення: 25.10.2021).
16. Скрипак И.А. Языковое выражение экспрессивности как способа речевого воздействия в современном научном дискурсе: на материале статей лингвистического профиля на русском и английском языках : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19. Ставрополь, 2008. 199 с.
17. Романченко А.П. Елітарна мовна особистість у просторі наукового дискурсу : комунікативні аспекти : монографія. Одеса. 2019. 542 с.
18. Чижевская М.Б. Культурно-исторические основы формирования западного и российского социально-политического дискурса. *Альтернативы регионального развития* : материалы II-й международной конференции (Шабунинские чтения), Волгоград, 7–8 октября 2011 г.
19. Философия Платона. URL: <https://www.plato.spbu.ru/SUMMERSCHOOL/summerschool1/06.htm> (дата звернення: 25.10.2021)
20. Фуко М. Археология знания. Киев : Ника-Центр, 1996. 208 с.
21. Юсупова Т.С. Функционально-стилистические и прагматические характеристики англоязычного военного дискурса : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Самара, 2010. 190 с.
22. Benveniste, E. On Discourse. The Theoretical Essays: Film, Linguistics, Literature. Manchester : Manchester Univ. Press, 1985. 234 p.
23. Harris Z.S. Discours analysis: A sample text. *Language*. 1952. Vol. 28. Pp. 1–3, 474–494.